

Mr. B.M. Mens¹

Alimentatie en winst uit onderneming²

De alimentatienormen bevatten nog geen uitgewerkte richtlijnen voor het berekenen van de draagkracht van ondernemers. Dit onderwerp is in de werkgroep Alimentatienormen van de NVvR besproken hetgeen geleid heeft tot eenstemmigheid over een aantal benaderingswijzen van die draagkrachtberekening. In deze bijdrage wordt op deze voorlopige richtlijnen ingegaan.

1. INLEIDING

De alimentatienormen³ bevatten nog geen uitgewerkte richtlijnen voor het berekenen van de draagkracht van ondernemers. Dit onderwerp is de laatste jaren in de werkgroep Alimentatienormen van de NVvR herhaaldelijk besproken. Tot een eenduidige richtlijn hierover heeft de discussie nog niet geleid. Dit houdt verband met het feit dat - meer nog dan bij loontrekkende alimentatieplichtigen - de draagkrachtberekening van ondernemers afhankelijk is van sterk individueel bepaalde factoren.

De werkgroep alimentatienormen heeft echter wel eenstemmigheid bereikt over een aantal benaderingswijzen van de draagkrachtberekening van ondernemers. Deze benaderingswijzen, voorlopige richtlijnen, worden hieronder beschreven. Het verzoek aan alimentatie rechters is om deze richtlijnen in de praktijk te toetsen, nader uit te werken en de resultaten daarvan door te geven aan hun collega die lid is van de werkgroep alimentatienormen. Op deze wijze kunnen die ervaringen gebundeld worden en zo mogelijk leiden tot het vaststellen van nadere en meer concrete richtlijnen. De advocatuur kan ervaringen inbrengen in het jaarlijks overleg van de werkgroep personen en familierecht van de nova met de werkgroep alimentatienormen.

Deze notitie bevat een verdere uitwerking van de lijn die blijkt uit de laatste versie van de alimentatienormen waarin een kritische toetsing van jaarstukken door de rechter is bepleit. Onder jaarstukken wordt verstaan: de balans, de winst- en verliesrekening en de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening. De balans geeft informatie over de financiële situatie op een bepaald moment, de winst- en verliesrekening toont de opbrengsten tegenover de bijbehorende kosten over een bepaalde periode. De toelichting op deze beide stukken heeft ten doel het inzicht in de jaarrekening te vergroten.

De meeste van de navolgende opmerkingen gelden voorzover mogelijk zowel in situaties van een eenmanszaak als van een in BV-vorm gedreven onderneming. Het grote verschil tussen beide ondernemingsvormen in dit verband is het feit dat de ondernemer die zijn zaak in de vorm van een eenmanszaak drijft geen salaris heeft. Zijn opnames komen rechtstreeks ten laste van het vermogen. Het eindvermogen minus het beginvermogen plus de privé-onttrekkingen is gelijk aan de winst van de ondernemer. Deze winst wordt meestal tot uitgangspunt genomen voor de berekening van de draagkracht.

---

¹ Rechter in de rechtbank Zutphen en voorzitter van de werkgroep Alimentatienormen van de NVvR

² voor het eerst gepubliceerd in trema 1994, nr. 10

³ laatstelijk gepubliceerd in trema 1996, nr. 11 12

De ondernemer die zijn zaak drijft in de vorm van een BV, heeft zichzelf een salaris toegeschat dat hij al dan niet kan opnemen. Beslist hij meer of minder op te nemen dan blijft het restant als schuld of vordering op de vennootschap bestaan. In het algemeen is bij een BV het eindvermogen minus het beginvermogen plus de dividenduitkering gelijk aan de winst voor de onderneming.

2. BETROUWBAARHEID VAN DE JAARREKENING

De vraag naar de betrouwbaarheid van de jaarrekening speelt in de praktijk vaak een rol. Het is van belang om na te gaan door wie de jaarstukken zijn opgesteld, met welk doel - bijvoorbeeld fiscaal of commercieel -, op welk tijdstip - bijvoorbeeld voor of na de echtscheiding - en of de cijfers zijn gecontroleerd. In het algemeen mag men er van uitgaan dat de fiscus de jaarrekening niet heeft gecontroleerd door middel van een boekenonderzoek. Bovendien zijn de jaarstukken eerst als door de fiscus aanvaard te beschouwen als de aangifte en aanslag Inkomstenbelasting of Vennootschapsbelasting zijn overgelegd, waaruit dat blijkt.

De vraag naar betrouwbaarheid van de jaarrekening speelt in de praktijk vaak een rol.

Bij jaarstukken en andere berichten van een accountantskantoor moet ook gekeken worden of de stukken blijkens de ondertekening onder verantwoordelijkheid van een registeraccountant (RA) of accountant-administratieconsulent (AA) zijn verstrekt en in hoeverre controle heeft plaatsgevonden. Alleen grote en middelgrote rechtspersonen zijn ingevolge titel 9 van Boek 2 BW wettelijk onderworpen aan een verplichte controle door een registeraccountant of een accountant-administratieconsulent met certificerende bevoegdheid. Bedacht moet worden dat de accountant als hij fouten in een jaarrekening constateert dit niet altijd corrigeert omdat hij een afweging maakt bij welk niet gecorrigeerd bedrag de jaarrekening toch nog

Ook kan het laten opstellen van een vermogensvergelijking uitkomst bieden.

Als de alimentatiegerechtigde aannemelijk maakt dat partijen op royale voet leefden terwijl de jaarstukken van de ondernemer slechts een geringe winst laten zien waarop de alimentatiegerechtigde stelt dat een deel van de omzet altijd buiten de boeken werd gelaten is er alle aanleiding de ondernemer op te dragen een vermogensvergelijking liefst over meerdere jaren te laten opstellen door zijn accountant.

De vermogensvergelijking, een voor een accountant volstrekt duidelijk begrip, is een zeer belangrijk hulpmiddel om, zij het op indirecte wijze, de volledigheid van de verantwoorde omzet te kunnen beoordelen. Aan de hand van het vermogen aan het begin en aan het einde van een periode, veelal een kalenderjaar, en aan de hand van het aangegeven inkomen wordt een bedrag berekend dat voor privé-bestedingen beschikbaar is. Aan de hand van de uitgaven - met uitzondering van de kosten van levensonderhoud - wordt een netto-privécijfer bepaald. Indien dit leidt tot een laag, een onaanvaardbaar laag of zelfs negatief privé, dan kan dit erop wijzen, dat bepaalde inkomsten zijn verzwegen (zwarte inkomsten) of dat er is geleefd van de onkostenvergoedingen. Het laten opstellen van een vermogensvergelijking is niet kostbaar als de accountant of boekhouder van de alimentatieplichtige die ook de aangifte Inkomsten- en Vermogensbelasting heeft opgesteld deze opstelling maakt. Indien uit deze vermogensvergelijking blijkt dat er sprake moet zijn geweest van bijvoorbeeld zwarte inkomsten dan kan de rechter de gepresenteerde stukken terzijde laten en een alimentatie vaststellen bijvoorbeeld op basis van de welstand waarin partijen of de alimentatieplichtige recent hebben/ heeft geleefd dan wel het verzochte bedrag toewijzen omdat de alimentatieplichtige onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat hij dit niet kan betalen.

3. FISCAAL WINSTBEGRIJ BESLISSEND?

Tegen de stelling dat uitgangspunt moet zijn de jaarstukken zoals door de fiscus aanvaard, valt wel het een en ander in te brengen.

Ook al kloppen de cijfers op zichzelf met de materiële werkelijkheid, dan nog is de vraag of de door de fiscus geaccepteerde berekening altijd voor de berekening van de draagkracht beslissend moet zijn. Naast het begrip fiscale winst, bestaat er ook een commercieel winstbegrip, dat tot geheel andere

uitkomsten kan leiden. In het kader van alimentatievaststelling gaat het om de vraag naar het besteedbaar inkomen, de beschikbare middelen van de alimentatieplichtige. In zoverre kan gesproken worden van alimentatie-winstbegrip. Dit kan met zich brengen dat, op verstandige wijze en de cijfers in de jaarstukken in onderling verband beschouwend, correctie op die cijfers nodig is om aldus bij de werkelijkheid te kunnen aansluiten.

Van belang is ook dat jaarcijfers door de ondernemer 'gemanipuleerd' kunnen worden binnen de door de fiscus gestelde grenzen. De ondernemer kan in verband met alimentatie-aanspraken de neiging hebben de cijfers te deflaten.

De fiscus komt echter ieder jaar om de hoek kijken, zodat een winstbestanddeel dat het ene jaar (verborgen) in de onderneming wordt gelaten, op enig moment weer - als fiscaal belaste opbrengst - boven komt drijven. Een goed voorbeeld daarvan is het opbouwen van stille reserves, die soms pas bij staking van de onderneming als stakingswinst naar boven komen en als zodanig worden belast. Hetzelfde geldt voor buitengewone investeringen, een sterke stijging van de bedrijfskosten, afschrijvingen, al dan niet versneld, bijvoorbeeld op onroerende zaken, debiteuren of goodwill, alsmede voor reserveringen, voorzieningen, etc. De fiscus komt daarbij op den duur wel aan zijn geld, maar intussen heeft de alimentatiegerechtigde het nakijken.

Het verhogen van bijvoorbeeld de post voorzieningen voor te verwachten milieucijfers betekent een even grote verlaging van de belaste winst. Blijkt drie jaar later dat deze reservering ten onrechte is geschied dan leidt dat vervolgens tot een hogere belaste winst in dat jaar, daarmee krijgt de fiscus wat haar toekomt. Als voor de alimentatiebepaling tot uitgangspunt is genomen de winst die is verlaagd wegens de extra voorziening dan is deze in feite op een te laag bedrag gebaseerd. De alimentatiegerechtigde weet dat echter niet en correctie van de alimentatie is dus niet te verwachten. De alimentatie-gerechtigde komt dus tekort.

4. BESTENDIGE LIJN IN DE JAARSTUKKEN

Het is van belang te bekijken of de ondernemer in opeenvolgende jaarstukken een bestendige lijn volgt. Eerste aanknopingspunt kan daarbij het omzetverloop zijn. **Een scherp dalende winst bij een vrijwel gelijkblijvende omzet roept natuurlijk vragen op.**

Voorbeeld: als de winst gedurende drie jaar steeds ca f 150 000 bedraagt en alleen het laatste, vierde, jaar plotseling gehalveerd is, moet nagegaan worden wat de oorzaak is en of dit incidenteel is. Blijkt dit laatste het geval dan is het redelijk dit ene jaar te negeren en van de gebruikelijke winst van f 150 000 uit te gaan.

Beoordeeld dient te worden of bepaalde posten niet een erg sterke wijziging ondergaan, met name of bedrijfskosten wel worden gemaakt en niet ten onrechte hoger zijn geworden of zelfs opgeschroefd. In de toelichting op de winst- en verliesrekening moet een specificatie van de bedrijfskosten staan. Een correctie van bedrijfskosten omdat deze in werkelijkheid bijvoorbeeld niet of niet in die mate worden gemaakt leiden tot een hoger belaste winst. Bij een BV moet men dan ook nog rekening houden met de hogere vennootschapsbelasting.

Een vaak voorkomend probleem is (de afschrijving van) de bedrijfsauto. De argumenten van de alimentatieplichtige voor het rijden in een dure auto zijn vaak niet sterk.

Voorbeeld: de ondernemer heeft een bedrijfsauto gekocht van f 80 000. De afschrijving bedraagt f 20 000 per jaar gedurende drie jaar. Restwaarde na drie jaar f 20 000, de inruilwaarde kan hoger zijn bijvoorbeeld f 30 000. Als hij een auto van f 40 000 aanschaft, heeft hij een afschrijving van f 10 000 per jaar en een restwaarde van f 10 000. Ingrijpen en de afschrijving op f 10 000 i.p.v. f 20 000 stellen betekent dat de ondernemer in drie jaar f 30 000 afschrijft. Met een restwaarde van f 20 000 kan hij nog een auto van f 50 000 kopen. Als de inruilwaarde f 10 000 hoger ligt heeft hij zelfs f 10 000 meer ruimte.

Van belang hierbij is dat iedere verhoging van de winst/inkomen met een bepaald bedrag leidt tot een extra alimentatieruimte van 60% daarvan; anders gezegd een verhoging van het inkomen van f 10 000 leidt tot een extra alimentatieruimte van f 6 000 bruto per jaar, ongeacht het belastingtarief van de ondernemer in privé.

5. DIVERSE POSTEN IN DE JAARSTUKKEN

5.1. AFSCHRIJVINGEN

Het gaat in het algemeen te ver om afschrijvingen zonder meer te schrappen omdat het geen werkelijke uitgaven zijn. Het andere uiterste is aanvaarden wat de fiscus accepteert en alle opgevoerde afschrijvingen volgen.

Als de afgeschreven zaken werkelijk in waarde dalen en te zijner tijd vervangen moeten worden is afschrijving acceptabel, zij het dat over het tempo van afschrijving vaak nog discussie mogelijk is, mede gezien de fiscaal toegestane mogelijkheden van versnelde en/of willekeurige afschrijvingen; is van waardedaling geen sprake dan is afschrijving in het kader van alimentatievaststelling niet acceptabel te achten.

Afschrijvingen, al dan niet versneld, zijn beproefde middelen om tijdelijk de winst te drukken. Ook is algemeen bekend dat een boekwaarde als gevolg van enerzijds afschrijvingen en anderzijds waardeinstijgingen meestal verschilt van de werkelijke waarde. Dit aspect speelt vooral bij onroerende zaken, vaak het belangrijkste bestanddeel van het bedrijfsvermogen. Na verloop van tijd kan de discrepantie tussen de werkelijke waarde en de boekwaarde sterk toenemen - dit noemt men een stille reserve - waardoor het opgegeven eigen vermogen niet altijd overeenkomt met de werkelijkheid. Het is niet onredelijk om waardeinstijging buiten beschouwing te laten als vervanging ook duurder is geworden, maar door daarnaast ook afschrijving toe te passen wordt de stille reserve onnodig vergroot. Het schrappen van een dergelijke afschrijving betekent een even grote verhoging van het resultaat. Indien op dit onderdeel een correctie van de cijfers redelijk is, dient bedacht te worden dat een verhoging van de winst/inkomen van de ondernemer met f 10 000 een verhoging van de alimentatieruimte met f 6 000 betekent.

5.2. AFSCHRIJVING GEKOCHTE GOODWILL

Ook ten aanzien van deze post moet worden bezien of deze volledig op het resultaat en daarmee de draagkracht mag drukken. Er is niet altijd grond deze in korte tijd en volledig af te schrijven.

Als de ondernemer ten gevolge van de afschrijving van goodwill in een korte periode, bijvoorbeeld vijf jaar, weinig tot geen draagkracht heeft en de onderhoudsgerechtigd(en) juist in die jaren (dringend) behoefte aan alimentatie heeft(hebben), kan het redelijk zijn de afschrijving van de goodwill over een langere termijn te spreiden, bijvoorbeeld tien jaar. Dit ligt temeer voor de hand als te verwachten is dat de ondernemer na afschrijving van de overgenomen goodwill aan zijn eigen goodwill kan bouwen en/of als de alimentatie in duur beperkt zal zijn.

Ook kan het redelijk zijn met afschrijving van goodwill in het geheel geen rekening te houden met name indien blijkt dat tijdens dan wel na afloop van de afschrijving op de gekochte goodwill de verkoper bij een verkoop van de onderneming aan een derde zelf betaling voor goodwill ontvangt. In dat geval is er sprake van vermogensvorming die in het kader van alimentatievaststelling geheel buiten beschouwing kan worden gelaten.

Voorbeeld: de alimentatieplichtige is advocaat en werkt in maatschapsverband. Hij is onlangs toegetreden tot de maatschap en heeft f 250 000 voor goodwill betaald. Hij schrijft deze in vijf jaar af. Volgens het maatschapscontract ontvangt hij indien hij uittreedt goodwill. Er is dus sprake van vermogensvorming hetgeen grond kan zijn de afschrijving op de goodwill te negeren.

Ook komt het voor dat men geen goodwill betaalt doch gedurende de eerste jaren een lager winstaandeel ontvangt. Als volgens het maatschapscontract bij uittreding geen goodwill wordt betaald zal dit lagere winstaandeel basis voor de alimentatieberekening zijn, uiteraard slechts zolang dit lagere aandeel betaald wordt.

5.3. OUDEDAGSVORZIENING

Ten aanzien van de algemeen aanvaarde noodzaak van een, gelet op alle omstandigheden redelijke oudedagsvoorziening voor de ondernemer geldt nog dat de daarvoor te reserveren bedragen moeten

worden gezien in samenhang met de overige gegevens. Zo kan het zijn dat de ondernemer reeds anderszins over vermogen beschikt, zoals de stille reserves in de onderneming waarover hij kan beschikken op het moment dat hij zijn onderneming staakt, of wellicht privé-vermogen.

Indien er sprake is van pensioenvoorziening in eigen beheer kan de rechter laten verduidelijken middels een pensioenberekening of de reservering reëel is vergeleken met een pensioenpremie die men zou betalen aan een verzekeringsmaatschappij voor een redelijk pensioen. Een pensioen in eigen beheer kan alleen gevormd worden als de onderneming in de BV-vorm gedreven wordt.

5.4. VOORZIENINGEN

Het is niet zonder meer juist om opgevoerde voorzieningen, welke door de fiscus zijn geaccepteerd vrijwel steeds klakkeloos te volgen. Een reserve is immers een potje dat ten koste gaat van de alimentatiegerechtigde. Zonodig zal de noodzaak van de reservevorming moeten worden onderbouwd. Eventueel zal een correctie dienen plaats te vinden.

Voor de hierboven in 5.1. tot en met 5.4. genoemde posten is de toelichting op de jaarstukken van groot belang omdat hierin de waarderingsgrondslagen staan vermeld.

Een reserve is een potje dat ten koste gaat van de alimentatiegerechtigde

5.5. FISCALE OUDEDAGSRESERVE, FOR

De Wet op de inkomstenbelasting regelt dat ondernemers (eenmanszaken, v.of.'s en vrije-beroepsbeoefenaren) in beginsel jaarlijks een bedrag toevoegen aan hun fiscale oudedagsreserve (FOR). In feite gaat het hierbij om een keuze: wanneer de ondernemer dat bij zijn aangifte verzoekt blijft de toevoeging over het desbetreffende jaar achterwege. Ten aanzien van de omvang van de toevoeging bestaat geen keuzevrijheid. Het bedrag dat kan worden toegevoegd is in de wet vastgelegd als een afgeleide van de winst. De regeling is bedoeld als fiscale tegemoetkoming aan ondernemers die hun financiële middelen in hun onderneming hebben geïnvesteerd en daardoor de mogelijkheid missen hun oudedagsvoorziening extern te financieren. De FOR is overigens geen vrije reserve. De regeling biedt de ondernemer uitstel van inkomstenheffing over de bedragen die aan de FOR worden toegevoegd. Over het bedrag van de FOR - dit is het totaal van de toevoegingen - dient te zijner tijd alsnog worden afgerekend voorzover dit bij beëindiging van de onderneming niet is aangewend voor de aankoop van lijfrentes. De FOR mag nooit uitgaan boven het ondernemingsvermogen (het vermogen dat de ondernemer zelf in de onderneming gestoken heeft, zie de balans). Doet zich dit op enig moment toch voor dan is de belasting over het meerdere verschuldigd.

Kort gezegd: de fiscale oudedagsreserve geeft een renteloos uitstel van belastingbetaling. Op de FOR vrijstelling rust een latente belastingclaim waarvan niet zeker is of en wanneer hij moet worden betaald. Bovendien is de hoogte niet bekend omdat die afhankelijk is van de resultaten in de toekomst. Als het ondernemingsvermogen in enig jaar te laag is moet de belasting alsnog worden betaald; als de ondernemer aan het eind van de rit de FOR reserve omzet in een lijfrente hoeft hij niet meer met de fiscus af te rekenen. Dergelijke onzekerheden maken het extra moeilijk om te beoordelen of deze belastingfaciliteit ook of juist niet ten gunste van de alimentatiegerechtigde meegenomen moet worden.

Als de ondernemer gebruik maakt van de FOR daalt de belasting en stijgt het besteedbaar inkomen en daarmee de draagkracht. De latente belastingclaim komt in dat geval eenzijdig ten laste van de ondernemer. Schraapt men voor de alimentatieberekening de FOR reserve dan stijgt de belasting en daalt het besteedbaar inkomen en de draagkracht. De ondernemer houdt in dit geval het actuele belastingvoordeel maar ook de latente belastingclaim.

Zou de ondernemer reeds op andere wijze een oudedagsvoorziening hebben dan kan dit reden zijn de FOR niet te schrappen en de alimentatiegerechtigde mee te laten profiteren van het actuele belastingvoordeel van de ondernemer.

Omdat het uitsluitend een fiscale reserve is, is er geen grond voor gelijke behandeling boven en onder de streep, zie Trema 1994, pag. 384, par. 4.4. Met andere woorden er is geen grond om de fiscale reserve onder de streep als last op te voeren.

5.6. ANDERE FISCALE FACILITEITEN

Fiscale faciliteiten zoals de zelfstandigenaftrek en vermogensaftrek dienen fiscaal wel in de berekening meegenomen te worden, net zoals in geval van een werknemer het forfait arbeidskosten wordt meegenomen.

5.7. PRIVÉ GEBRUIK AUTO

Het privé gebruik auto dient in de fiscale berekening van het inkomen niet te worden meegenomen en dus niet tot het fiscaal inkomen gerekend te worden, omdat de kosten voor het privé gebruik voor rekening van de ondernemer zelf dienen te komen en niet ten laste van de draagkracht mogen komen.

6. DE DIRECTEUR-GROOTAANDEELHOUDER (DGA)

De ondernemer die zijn zaak in de vorm van een rechtspersoon drijft, schat, zoals hierboven in de inleiding al beschreven, zichzelf een salaris toe. Vaak laat hij een deel van de winst in zijn onderneming; hij bepaalt zelf zijn salaris, dat hij bovendien al dan niet kan opnemen. Beslist hij meer of minder op te nemen dan blijft het restant als schuld aan of vordering op de vennootschap bestaan. De discussie gaat dan ook vaak over de vraag of dit salaris redelijk is en of dit salaris gelet op de resultaten van de onderneming verhoogd kan worden. Soms leidt dit tot de stelling dat de BV constructie weggedacht kan worden en de gehele winst als inkomen van de ondernemer kan worden gezien voor welke opvatting in het kader van alimentatie-vaststelling wel grond is als de BV vorm is gekozen om belastingbetaling uit te stellen en vermogen in het bedrijf op te bouwen en de ondernemer in dit voornemen is geslaagd. Er kan dan aanleiding zijn deze ondernemer hetzelfde te behandelen als een ondernemer die een eenmanszaak heeft in welk geval men meestal de gehele winst als basis neemt voor de alimentatie-vaststelling.

In ieder geval kan men stellen dat zolang de rechtspersoon winst behaalt er grond is voor salarisverhoging van de DGA, bekeken vanuit het oogpunt van alimentatievaststelling. Bij de beoordeling van het in aanmerking te nemen salaris is een aantal opmerkingen te maken. Het inkomen van de DGA kan op verschillende manieren verhoogd worden:

1. salaris verhogen: met name als de winst dat toelaat;
2. interen op het vermogen: als het aandelenkapitaal hoger is dan het wettelijk minimum kan de schuld in rekening-courant worden afgelost op de overmatige reserve;
3. dividend laten uitkeren; hiervan houdt de BV 25 procent dividendbelasting in, die later weer wordt verrekend met de IB die over het bruto dividend verschuldigd is. In 1997 wordt die 25% wellicht eindheffing.

De rechter kan partijen vragen een berekening van hun accountant/deskundige over te leggen waarin de gevolgen van een salarisverhoging voor de jaarcijfers van de onderneming, en met name de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit, worden weergegeven. Op basis van die berekeningen kan men nagaan of een verhoging van het inkomen mogelijk en verantwoord is en kan men de vaak getoonde brief van de bankier van de ondernemer waaruit blijkt dat de bank een salarisverhoging niet kan accepteren en de ondernemer eerst dient af te lossen op de rekening-courantschuld, passeren.

Voorbeeld: het salaris bedraagt f 80 000 en de schuld in rekening courant f 40 000. De ondernemer stelt dat hij minstens f 10 000 per jaar op die schuld moet inlossen. Als het eigen vermogen groter is dan het wettelijk voorgeschreven gestorte en geplaatste kapitaal is er sprake van reserve die kan worden aangewend voor aflossing van de schuld in rekening courant. Dit komt dan niet meer ten laste van het inkomen. Aan de hand van de uit te voeren berekening van de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit kan vervolgens beslist worden of salarisverhoging verantwoord is.

(Grote) verschuivingen in rekening-courantverhoudingen moeten zonodig nader worden onderzocht.

7. GECONSOLIDEERDE STUKKEN

Indien de ondernemer een meerderheidsbelang heeft in meerdere juridische eenheden die samen een groep vormen dient men altijd te vragen naar de geconsolideerde jaarstukken. Hierin zijn de deelnemingen opgelost in de moeder vennootschap. Van belang is dat de activa en passiva alle op dezelfde wijze zijn gewaardeerd; gebruikelijk is thans de vermogensmutatiemethode. Alleen als die niet kan worden toegepast is waardering op basis van de aanschafwaarde aanvaardbaar.

Uitsluitend als de moeder vennootschap niet aansprakelijk is voor de schulden van de dochter vennootschap kan men mede uitgaan van de enkelvoudige balans van de moeder vennootschap. Verliezen behaald door dochter ondernemingen zullen nader geanalyseerd moeten worden.

8. DESKUNDIGENONDERZOEK

Indien de rechter besluit een deskundige jaarstukken te laten beoordelen is de formulering van de opdracht van groot belang. De vraag aan een accountant of de stukken een getrouw beeld geven van de onderneming is weinig zinvol. Vooroverleg met de beoogde deskundige over het doel van het onderzoek kan de rechter helpen de juiste vragen te stellen: de eerder genoemde vermogensvergelijking indien er vermoedens zijn van zwarte omzet; een vraag over de wijze van financiering omdat lang in plaats van kort financieren leidt tot vergroting van de cashflow en dus van de beschikbare middelen van de ondernemer; de gevolgen voor de solvabiliteit, de liquiditeit en de rentabiliteit van een onderneming van een salarisverhoging van een DGA; meer in het algemeen, of de ondernemer redelijkerwijs, gelet op de resultaten van de onderneming, in staat is hieruit een zodanig inkomen te genereren dat hij de verzochte alimentatie (of enig lager bedrag) kan betalen.

Tevens kan de rechter de beoogde deskundige tevoren vragen of hij vrij staat, welke termijn voor rapportage hij nodig denkt te hebben, wat de maximale kosten zijn en welk voorschot hij nodig acht.

Omdat met een dergelijk onderzoek vaak veel tijd en ook hoge kosten zijn gemoeid, is het raadzaam hiertoe alleen te besluiten als het belang van de zaak voldoende groot is. In veel zaken kan men vaak sneller en goedkoper werken als men de accountant van de ondernemer en/of de accountants van beide partijen een aantal vragen stelt die men schriftelijk kan beantwoorden en zonodig ter zitting dient toe te lichten; bijvoorbeeld een vermogensvergelijking laten opstellen dan wel de gevolgen van een salarisverhoging van de DGA laten doorrekenen.

Met dank aan drs. T.C.E. Boringa, register-accountant te Amsterdam, mr. M. Pel en mr. C.E.L.M. Smeenk-van der Weijden voor hun adviezen.